

Децентралізований та регіоналізований унітаризм як нові форми державного устрою

Ігор ГРИЦЯК,
кандидат юридичних наук,
доктор наук із державного управління, професор,
завідувач кафедри правознавства
Київського університету імені Бориса Грінченка

На прикладі різних країн світу розглянуто такі класичні форми державного устрою, як унітаризм, федералізм і конфедералізм. Необхідність фундаментального вивчення світового досвіду становлення й розвитку нових форм державного устрою актуалізована нинішньою ситуацією в Донецькій та Луганській областях, де сепаратистські явища призвели до ліквідації в окремих районах цих областей державного ладу. Наведені в статті аргументи свідчать, що формою державного устрою в Україні має залишатися унітаризм.

Ключові слова: державний устрій, унітаризм, федералізм, конфедералізм, децентралізація, деконцентрація.

Децентрализованный и регионализованный унитаризм как новые формы государственного устройства

Игорь ГРИЦЯК, кандидат юридических наук, доктор наук по государственному управлению, профессор, заведующий кафедрой правоведения Киевского университета имени Бориса Гринченко

На примере разных стран мира рассмотрены такие классические формы государственного строя, как унитаризм, федерализм и конфедерализм. Необходимость фундаментального изучения мирового опыта становления и развития новых форм государственного устройства актуализирована нынешней ситуацией в Донецкой и Луганской областях, где сепаратистские явления привели к ликвидации в отдельных районах этих областей государственного строя. Приведенные в статье аргументы свидетельствуют, что формой государственного устройства в Украине должен оставаться унитаризм.

Ключевые слова: государственное устройство, унитаризм, федерализм, конфедерализм, децентрализация, деконцентрация.

Decentralized and regionalized unitarianism as the new forms of political system

Ihor HRYTSIAK, Candidate of Legal Sciences, Doctor of State Management Sciences, Professor, Head of Legal Studies Department of Borys Grinchenko Kyiv University

Such classic forms of the political system like unitarianism, federalism and confederalism are considered based on the examples of different countries of the world. The necessity of fundamental study of the world experience of becoming and development of the new forms of the political system becomes of current importance due to present situation in Donetsk and Luhansk regions where the separatist phenomena resulted in liquidation of the political system in some districts

of these regions. The arguments provided in the article testify that the form of the political system in Ukraine should be unitarianism.

Keywords: political system, unitarianism, federalism, confederalizm, decentralization, deconcentration.

Набуття різними країнами світу в різні історичні періоди таких класичних форм державного устрою, як унітаризм, федералізм і конфедералізм, розпочалося ще в XIX столітті й триває досі.

В основу цих процесів була покладена децентралізація, загальне пояснення якій міститься в доповіді Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй за 1999 рік: «Велика кількість перехідних країн і таких, що розвиваються, приступили до виконання програм, які передбачають певні форми децентралізації. Ця тенденція поєднана зі зростаючим інтересом до ролі громадянського суспільства та приватного сектору як партнерів урядів у пошуку нових способів надання послуг... Децентралізація управління та зміцнення місцевого управлінського потенціалу є частково також функціонуванням широких суспільних тенденцій. Вони включають у себе, наприклад, зростання недовіри до влади в цілому, вражаючий занепад деяких із найбільш централізованих режимів у світі (зокрема Радянського Союзу) та нові сепаратистські вимоги, які, здається, регулярно з'являються в тій чи тій частині світу. Рух до місцевої відповідальності та більшого контролю над своєю долею є, однак, не тільки результатом негативного ставлення до центральної влади. Швидше за все, ці події переважно зумовлені сильним бажанням громадян і організацій приватного сектору до більшої участі в управлінні» [7].

Віокремлюють такі три види децентралізації: урядову, ідеологічну та технологічну. Вони, своєю чергою, також поділяються на підвиди: урядова – на політичну, адміністративну, фінансову, економічну чи ринкову й екологічну; ідеологічна – на лібертаріанську соціалістичну та вільного ринку; технологічна – на інформаційних технологій та освоєних технологій [4].

Розглядаючи урядову децентралізацію, важливо зазначити, що вона може бути як територіальною, у процесі якої влада передається, наприклад, від центральної частини міста до його периферійних частин, так і функціональною, коли прийняття рішень на вищих рівнях управління будь-якої гілки влади передається нижчому рівню або відбувається повна відмова від цієї функції за рахунок приватизації.

Урядова децентралізація дістала назву «новий державний менеджмент» (*new public management*), котрий був описаний також як децентралізація, управління за цілями, контрактами, конкуренція всередині уряду, орієнтація на споживачів тощо.

Політичні аспекти урядової децентралізації (політична децентралізація) на практиці проявляються в передачі громадянам або їхнім обраним представникам більшого обсягу влади. Це може бути пов'язано як із плюралістичною політикою та представницьким урядом, так і наданням громадянам або їхнім представникам більше впливу на розроблення та реалізацію законів і політики. Залежно від країни політична децентралізація може потребувати конституційних або статутних реформ, розвитку нових політичних партій, зміцнення законодавчих органів, створення місцевих політичних структур і заохочення інформаційно-пропагандистських груп.

Адміністративні аспекти урядової децентралізації (адміністративна децентралізація) дістали відображення в таких чотирьох основних її формах, як деконцентрація, делегування, передача й відчуження.

Деконцентрація як слабка форма децентралізації перекладає відповідальність за прийняття рішень, фінанси та реалізацію певних суспільних функцій з посадових осіб центральних урядів на тих, котрі працюють у районах, або, за необхідності, на новопризначених під прямим урядовим контролем. Поняття «деконцентрація влади» не змінилося за своєю суттю від часів появи й передбачає законодавчу передачу повноважень центральних органів державної виконавчої влади передусім представникам центральної виконавчої влади на місцях. Деконцентрація влади не поширюється безпосередньо на представницькі органи місцевої влади, тобто на органи місцевого самоврядування. Інакше вихолощуватиметься природний характер прав і обов'язків суб'єктів місцевого самоврядування, якими є спільноти об'єднаного територіально й побутово у громади населення, що компактно проживає.

Делегування означає підпорядкування передачі відповідальності за прийняття рішень, фінанси й реалізацію певних державних функцій у напівавтономних установах, котрі не контролюються повністю центральним урядом, але в кінцевому підсумку підзвітні йому. Делегування передбачає створення державно-приватних підприємств чи корпорацій, або «органів влади», спеціальних проектів чи районів обслуговування, які матимуть досить велику свободу дій при ухваленні рішень, можуть бути звільнені від вимог цивільної служби і їм може бути дозволено брати з користувачів плату за послуги.

Передача повноважень передбачає перекладення всієї відповідальності за прийняття рішень, фінанси та реалізацію певних державних функцій на субнаціональний рівень державного управління, наприклад, обласний, місцевий.

Відчуження, яке ще називають приватизацією, може означати лише контракти на послуги приватних компаній, а також цілковиту відмову від усієї відповідальності за прийняття рішень, фінанси та реалізацію певних державних функцій. В умовах відчуження передбачається продаж послуг, переведення чи звільнення працівників, а надання послуг дозволяється приватним компаніям або некомерційним організаціям. Багато зі всього цього спочатку здійснювали приватні особи, компанії, асоціації, але з часом ці справи перейшли до уряду безпосередньо чи через регулювання діяльності господарюючих суб'єктів, які конкурували з новоствореними державними програмами.

Зарубіжний досвід показує: практичне застосування децентралізації та однієї з чотирьох її форм – деконцентрації – зумовило появу явищ і процесів регіоналізаційного характеру в європейських країнах (тобто регіоналізації), що, своєю чергою, вплинуло на трансформацію усталених у цих країнах форм державного устрою. Тому в багатьох країнах світу так історично склалося, що протягом XIX–XX століть утвердилися нові форми державного устрою, які не лише є основою муніципальної (або місцевої) та регіональної автоно-

мій, а й забезпечують їхнє ефективне функціонування. Як наголошують західні науковці, провідними принципами європейської політики виступають деконцентрація, децентралізація та регіоналізація, а «місцева та регіональна автономія стали принципами європейського конституційного права, тобто такого конституційного права, яке є спільним для всіх країн Європи» [2, с. 10–11]. Пояснюється це щонайменше двома обставинами.

По-перше, саме завдяки своїм звичним та прозорим сферам життєдіяльності муніципальна (місцева) та регіональна автономії уможливають розв'язання суспільних проблем із максимальним наближенням до інтересів громадян.

По-друге, муніципальні (місцеві) та регіональні особливості, а також знання громадянами та громадськими об'єднаннями проблем місцевого й регіонального характеру можуть розглядатися та вирішуватися

безпосередньо лише на муніципальному (місцевому) та регіональному рівнях, що й дає змогу для реалізації орієнтованої на потреби людей муніципальної та регіональної політики.

Попри те, що класичними формами державного устрою в різних країнах світу залишаються унітаризм, федералізм і конфедералізм, дослідження останніх десятиліть показують, що кожна з цих форм має свої особливості, які дали підстави не лише зробити відповідну класифікацію окремих держав, а й вивести ще такі форми державного устрою, як унітарну децентралізовану та унітарну регіоналізовану.

Нині налічується 168 унітарних держав¹, з яких 130 – республіканського типу та 38 – унітарні монархії [9].

Федеральних держав у світі налічується 27, з яких республіканського типу – 21 та федеральних монархій – 6 [6]. У таблиці А подається перелік та деякі інші дані федеративних держав.

Таблиця А

Федеративні республіки

Рік заснування	Федерація	Частина федерації	Основні частини федерації	Другорядні частини федерації
1853	Аргентина	Провінції Аргентини	23 провінції	1 автономне місто
1920	Австрія	Землі Австрії	9 земель або союзних земель	
1995	Боснія і Герцеговина	Підрозділи Боснії і Герцеговини	2 юридичні особи	1 район
1889	Бразилія	Штати Бразилії	26 штатів (раніше 18 провінцій під час монархічного періоду між 1822 і 1889 роками)	1 федеральний округ і 5565 муніципалітетів
1975	Коморські острови		3 острови	
1995	Ефіопія	Регіони Ефіопії	9 регіонів	2 привілейовані міста
1949	Німеччина	Землі Німеччини	16 земель або союзних земель	
1950	Індія	Штати і території Індії	28 штатів	7 союзних територій, у тому числі території національної столиці
2005	Ірак	Провінції Іраку	18 провінцій	
1821	Мексика	Штати Мексики	31 штат	1 федеральний округ
1979	Мікронезія	Адміністративні підрозділи Мікронезії	4 штати	
2008	Непал	Зони Непалу	14 зон	75 округів
1963	Нігерія	Штати Нігерії	36 штатів	1 територія
1956	Пакистан	Провінції і території Пакистану	4 провінції	4 федеральні території, включаючи території федеральної столиці

¹ Через велику кількість унітарних країн їхній перелік і подання окремих даних про них у таблиці унеможливлено.

Рік заснування	Федерація	Частина федерації	Основні частини федерації	Другорядні частини федерації
1992	Російська Федерація	Федеральні суб'єкти Росії		21 республіка, 46 областей, 9 країв, 1 автономна область, 4 автономні округи, 2 міста федерального рівня
2012	Сомалі	Федеральні держави-члени Сомалі	18 штатів	
2011	Південний Судан	Штати Південного Судану	10 штатів	
1956	Судан	Штати Судану	17 штатів	
1848	Швейцарія	Кантони Швейцарії	26 кантонів	
1787	Сполучені Штати Америки	Штати Сполучених Штатів	50 штатів	1 федеральний округ; 2 співдружності; 1 об'єднана територія, 11 територій без утворення юридичної особи
1863	Венесуела	Штати Венесуели	23 штати	1 федеральний округ, 1 федерально-залежна одиниця

Федеративні монархії

Рік заснування	Федерація	Частина федерації	Основні частини федерації	Другорядні частини федерації
1901	Австралія	Штати і території Австралії	6 штатів	2 території
1970	Бельгія	Підрозділи Бельгії	3 спільноти, 3 регіони	
1867	Канада	Провінції і території Канади	10 провінцій	3 території
1963	Малайзія	Штати Малайзії	13 штатів	3 федеральні території
1983	Сент-Кітс і Невіс	Острови / парафії Сент-Кітс і Невіс	2 острови / 14 парафій	
1971	Об'єднані Арабські Емірати	Емірати ОАЕ	7 еміратів	

Для проведення адміністративної реформи в ЄС перед розширенням 2004 року європейські експерти, дослідивши проблеми державного устрою країн-членів ЄС і врахувавши наслідки застосування згаданих принципів деконцентрації, децентралізації та регіоналізації в цих країнах, класифікували їх за певними ознаками [5, с. 289] (таблиця Б).

Як видно з таблиці, унітарний устрій зберігають Греція, Ірландія, Люксембург і Португалія, котрі стали членами ЄС у другій половині ХХ століття. Спільним між цими країнами є те, що вони відносно невеликі за територією (Ірландія, Люксембург) або лише декілька десятиліть тому звільнилися від авторитарних режимів (Греція, Португалія). Тому якщо в основі збереження унітаризму Ірландією й Люксембургом можна вбачати насамперед наявність малих територій (Люксембург) і гомогенність населення (Ірландії), то грецький і португальський унітаризм, крім гомогенного чинника, продовжує зберігатися історично, а також, можливо,

через нетривалу деконцентрацію та децентралізацію поставторитарної влади.

Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Румунія, Болгарія, Хорватія, Естонія, Литва і Латвія, які вступили до Євросоюзу вже на початку ХХІ століття (2004, 2007 та 2013 рр.), також зберігають класичну унітарну форму державного устрою.

З таблиці видно також, що і децентралізована, і регіоналізована форми (типи) державного устрою притаманні окремим державам-членам ЄС, оскільки виникли недавно, наприкінці минулого століття. Умовно-схематично вони посіли місце між унітарними та федеративними формами. Деякі держави лише почали свій шлях у напрямі до федералізму. Це децентралізовані унітарні Данія, Нідерланди, Фінляндія, Франція та Швеція, тоді як інші – вже наблизилися до нього впритул: регіоналізовані унітарні Іспанія, Італія, Велика Британія.

Унітарні регіоналізовані держави є предметом досліджень не лише європейських, а й багатьох інших

Унітарні держави	Унітарні децентралізовані держави	Унітарні регіоналізовані держави	Федеративні держави
Тільки місцеві рівні нижньої державної ієрархії. Регіональні рівні можуть існувати з адміністративних підстав, але перебувають у підпорядкуванні основної держави	Держави, які взяли на себе процес реформ для утвердження обраних регіональних органів влади на місцевому рівні	Характеризують-ся наявністю виборних регіональних урядів із конституційним статусом, законодавчими повноваженнями і високим ступенем автономії	Поділ влади гарантується Конституцією
Греція Ірландія Люксембург Португалія (2 автономні регіони)	Франція (26 регіонів) Фінляндія (1 автономний регіон) Нідерланди Швеція (4 експериментальні регіони) Данія	Сполучене Королівство (передача) Італія (20 регіонів) Іспанія (17 автономних спільнот)	Німеччина (16 земель) Австрія (10 земель) Бельгія (3 регіони, 3 спільноти)

зарубіжних науковців, котрі значно розширили їх-ній перелік, включивши до нього також Україну [8] (таблиця В).

У політичному розумінні регіоналізація, як наголошують європейські науковці, є концепцією, наближеною до федералізму, а отже, виникає новий тип держави –

Унітарні держави з переданими повноваженнями

Таблиця В

Держава	Тип форми правління	Основні регіональні підрозділи	Інші регіональні підрозділи
Болівія	Конституційна республіка	9 департаментів	
Чилі	Конституційна республіка	15 регіонів	
Колумбія	Конституційна республіка	32 департаменти	
Індонезія	Конституційна республіка	34 провінції (5 мають спеціальний статус)	
Італія	Конституційна республіка	20 регіонів, з яких 5 мають спеціальний статус автономії	2 + 1 автономна область
Японія	Конституційна республіка	47 префектур	
Кенія	Конституційна республіка	47 округів (на основі 47 районів, визнаних за законом)	
Пакистан	Конституційна республіка	4 провінції	1 столична територія, 3 автономні регіони
Папуа Нова Гвінея	Конституційна республіка	18 провінцій	1 столична територія
Перу	Конституційна республіка	25 регіонів	1 провінція першого призначення
Філіпіни	Конституційна республіка	14 регіонів	
Португалія	Конституційна республіка	2 автономні округи	
Соломонові острови	Конституційна монархія	9 провінцій	1 столична територія
Південна Африка	Конституційна республіка	9 провінцій	
Південна Корея	Конституційна республіка	8 провінцій	6 міст «метро» 1 особливе місто
Іспанія	Конституційна монархія	– 17 автономних спільнот (національностей та регіонів Іспанії) – 15 громад загального режиму – 1 спільнота статутного режиму	2 автономні міста 3 + 1 зафрахтовані провінції
Україна	Конституційна республіка	24 області	1 автономна республіка
Сполучене Королівство	Конституційна монархія	4 установчі країни (Дім країн), з яких 3 передані уряду	

регіоналізована держава. Це поняття виникло зовсім недавно й спричинило чимало дискусій, порушивши бінарну класифікацію, яка розрізняла федеративний та унітарний державні устрої. Регіоналізована держава є однією з двох можливих форм складного державного устрою, другою формою якого є, звісно, федеративна держава [1, с. 20].

Зарубіжний досвід показує, що регіональна держава є централізованішою, ніж федерація, але децентралізованішою, ніж унітарна держава. З другого боку, регіональні держави включають федерації, в яких влада стала централізованішою, та унітарні держави, де певний обсяг влади був переданий регіональному врядуванню. Проміжним рівнем між місцевим і національним урядуванням в обох формах державного устрою є субнаціональні (піднаціональні) регіони.

Побіжний огляд сучасних форм державного устрою, або, як ще їх називають, «моделі унітарної децентралізації та федерального централізму» [3, с. 201], окреслює проблему бюрократичного централізму як явища, притаманного державі з будь-якою формою державного устрою. Тому в сучасних високоіндустріалізованих країнах та чи та форма державного устрою на практиці виявляється досить умовною, хоча формально, тобто в конституційно-правовому значенні, ці форми мають певну чіткість.

Варто зауважити, що термінологічне словосполучення «унітарна регіоналізована держава» (як і унітарна децентралізована держава) ще не стало широковживаним у вітчизняному науково-практичному обігу. Більше того, сьогодні навіть відсутні дослідження з цієї проблематики вітчизняними науковцями. Звісно, така ситуація не є нормальною, тим паче що нинішня державотворча практика гостро потребує фахових відповідей на чималу низку запитань, які постають з проблем державного устрою.

Необхідність фундаментального вивчення світового досвіду становлення й розвитку нових форм державного устрою актуалізована теперішньою ситуацією в Донецькій і Луганській областях, сепаратистські явища та процеси в яких призвели до ліквідації в окремих районах цих областей державного ладу. Сепаратистсько-російські терористичні угруповання надалі бойовими діями порушують територіальну цілісність нашої держави, а їхнє керівництво намагається в так званій дипломатичній спосіб нав'язати Україні федералізм. З огляду на це, необхідно якнайактивніше шукати відповіді на запитання:

– до якого ступеня необхідно деконцентрувати й децентралізувати владу й управління, щоб зберегти, з одного боку, територіально-адміністративну цілісність держави, а з другого – створити ефективний муніципальний (місцевий) та регіональний рівні управління?

– чи варто вдосконалювати та розвивати наявну унітарну регіоналізовану форму державного устрою, наповнюючи її адекватним, сучасним реаліям змістом, чи залишити її «законсервованою», чи впроваджувати федеративну форму державного устрою?

Ці та багато інших подібних до них питань надзвичайно гостро, як ніколи раніше, стоять сьогодні на порядку денному перед науковцями, експертами, політиками, урядовцями. Проблеми, які стосуються форми державного устрою та які накопичувалися десятиліттями, знайшли своє відображення та варіанти шляхів розв'язання в численних концепціях різних реформ і в цілій низці політико-правових документів, котрі вироблялися впродовж двох минулих десятиліть і котрі становлять сьогодні досить вагоме підґрунтя для реформування.

Однак відповіді на наведені вище запитання доцільно шукати не лише всередині країни, а й у відповідних доробках європейських держав, оскільки вна-

слідок історичних обставин вони значно раніше почали розв'язувати такі проблеми. Зрозуміло, що при цьому не варто ідеалізувати європейський або світовий досвід, сприймати «за чисту монету» поради й рекомендації закордонних експертів бодай через те, що Європейський Союз загалом і його держави-члени зокрема (як і інші країни світу) перебувають у перманентному стані розвитку буквально в усіх сферах суспільного життя. Одне з пріоритетних місць в еволюційних процесах посідає сфера управління на муніципальному та регіональному рівнях, а це означає, що країни в процесі реформування експериментують не лише в себе і навіть не стільки в себе, скільки поза межами власних територій.

Автор доводить, що в багатьох країнах світу нині спостерігається ситуація, за якої нові способи організації територіального (регіонального, місцевого) рівня управління запроваджуються з метою підвищення ефективності й удосконалення демократії, попри те, що обстоюються й старі шляхи та підходи, тому регіональний і місцевий рівні управління стають дедалі складнішими.

Поява останніми роками нових форм державного устрою (унітарної децентралізованої та унітарної регіоналізованої) пояснюється передусім застосуванням принципів деконцентрації, децентралізації та регіоналізації, які є ключовими в сучасному територіальному врядуванні.

Формою державного устрою в Україні має залишатися унітаризм, котрий у контексті децентралізаційних та регіоналізаційних явищ і процесів (як більш демократичних), що тривають у країнах світу, має поступово наповнюватися якісно новим змістом, пронизаним історичними, етнопсихологічними, соціально-економічними, політико-правовими й іншими особливостями й традиціями, що віками супроводжують українську державність.

Список використаних джерел

1. Брюке Ф. Форми регіоналізації в Європі // У зб.: Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу: Спеціальне доповнене видання Українсько-європейського журналу з міжнародного та порівняльного права. – К.: Вид-во ТОВ «Українська консалтингова група», 2005. – 128 с.
2. Вюртенбергер Т. Історія та легітимізація децентралізованої держави // У зб.: Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу: Спеціальне доповнене видання Українсько-європейського журналу з міжнародного та порівняльного права. – К.: Вид-во ТОВ «Українська консалтингова група», 2005. – 128 с.
3. Грицяк І. А. Унітарна децентралізація чи федеральний централізм? // Драгоманівський збірник. «Вільна спілка» та сучасний український конституціоналізм / За ред. Т. Г. Андруска. – Львів: Світ, 1996. – 256 с.
4. Decentralization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Decentralization>
5. European governance. Preparatory work for the white paper. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002.
6. Federation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Federation>
7. Human development report, 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: hdr.undp.org/sites/default/files/reports/260/hdr_1999_en_nostats.pdf
8. Regional state [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Regional+state>

9. Unitary state [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Unitarian+country>

References

1. **Brucke F.** (2005), 'Formy rehionalizatsii v Yevropi' [Forms of regionalization in Europe], *Orhanizatsiia rehionalnoi ta mistsevoi vlady: dosvid derzhav–chleniv Yevropeiskoho Soiuzu: Spetsialne dopovnene vydannia Ukrainsko-ievropeiskoho zhurnalu z mizhnarodnoho ta porivnialnoho prava*, Kyiv: Vyd-vo TOV 'Ukrainska konsal'tynhova hrupa'.

2. **Wurtenberger T.** (2005), 'Istoriia ta lehitymatsiia detsentralizovanoi derzhavy' [History and legitimation of decentralized state], *Orhanizatsiia rehionalnoi ta mistsevoi vlady: dosvid derzhav–chleniv Yevropeiskoho Soiuzu: Spetsialne dopovnene vydannia Ukrainsko-ievropeiskoho zhurnalu z mizhnarodnoho ta porivnialnoho prava*, Kyiv: Vyd-vo TOV 'Ukrainska konsal'tynhova hrupa'.

3. **Hrytsiak I. A.** (1996), 'Unitarna detsentralizatsiia chy federalnyi tsentralizm?' [Unitary decentralization or federal centralism?], in Andrusiak T. H. (ed.), *Drahomanivskyi zbirnyk. 'Vilna spilka' ta suchasnyi ukraïnskyi konstytutsionalizm*, Lviv: Svit.

4. Decentralization, available at: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Decentralization>>

5. (2002) European governance. Preparatory work for the white paper, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.

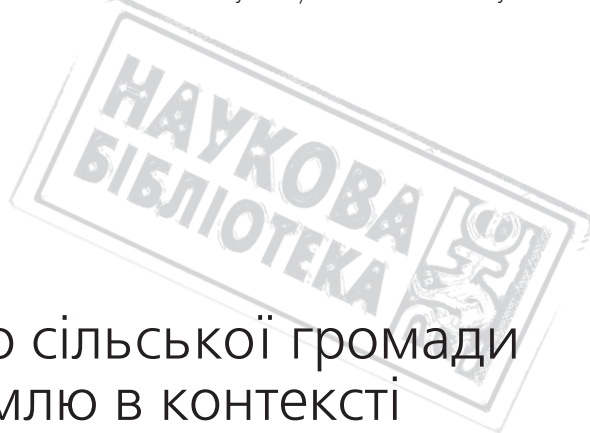
6. Federation, available at: <<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Federation>>

7. (1999) Human development report, available at: <hdr.undp.org/sites/default/files/reports/260/hdr_1999_en_nostats.pdf>

8. Regional state, available at: <<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Regional+state>>

9. Unitary state, available at: <<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Unitarian+country>>

11

Право сільської громади на землю в контексті адміністративно-територіальної реформи

Павло КУЛИНИЧ,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу проблем
аграрного та земельного права
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України

Одним із основних завдань реформи децентралізації є посилення ролі територіальних громад із наданням їм права самим розпоряджатися землями, котрі перебувають як у межах населених пунктів, так і поза ними. Проте внаслідок процесів їхнього об'єднання може статися так, що менші громади сіл і селищ цю можливість фактично втратять. Розглядаючи це питання та аналізуючи наявні законопроекти про внесення змін до земельного законодавства України, автор доходить висновку, що за умов проведення децентралізації у сфері регулювання земельних відносин, на жаль, усе ще не повною мірою враховується як фактичний стан державного й муніципального земельних фондів, так і нинішня практика землекористування. А це, у свою чергу, істотно впливає на якість і адекватність пропонованих новел правового регулювання земельних відносин, особливо в частині захисту прав на землю сільських громад.

Ключові слова: землекористування, територіальна громада, земельні відносини, сільськогосподарські землі, децентралізація, землі державної власності.